

اقدام پژوهی: چگونه توانستیم مشکل املا نویسی یکی از دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی مدرسه مقداد شهرستان سبزوار را بهبود بخشیم؟

محمد بی باک محمود آبادی

دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید بهشتی مشهد، اداره آموزش و پرورش شهرستان سبزوار

Bibakmohammad1380@gmail.com

چکیده:

یکی از مشکلاتی که برخی دانش آموزان دوره ابتدایی با آن دست و پنجه نرم می کنند در درس املاء می باشد. یکی از دانش آموزان من در پایه چهارم در کلاس کارورزی ۲ دارای چندین مشکل در درس املاء بود. مشکلاتی همچون (دیداری، شنیداری، و عدم دقت دانش آموز در درس املاء) در این تحقیق برای رفع مشکل املاي دانش آموزی به نام عرفان رامشینی تلاش کردم راهکارهایی را پیدا کنم و یادگیری او را در درس املاء تقویت کنم. از میان چندین مشکل که داشت یکی از مشکلات این دانش آموز که فکر می کنم اساسی ترین هست این است که این دانش آموز در خانه کبود محبت را از سوی مادر خود تجربه می کند زیرا گاهی اوقات مورد ضرب و شتم قرار می گیرد. و ما تلاش کردیم که از طریق معلم راهکارهایی را برای والدین بگوییم که در خانه با او تمرین شود و فشارهای عصبی در خانه کمتر شود. برای این که بتوانم راه کار مناسب پیدا کنم نیاز به اطلاعاتی داشتم. برای همین این اطلاعات را از طریق مصاحبه با معلم و خود دانش آموز و با خواندن پرونده دانش آموز و همچنین گرفتن املاء های متعددی از دانش آموز گرفتم. حال با توجه از اطلاعاتی که جمع آوری کردم حال با توجه به اطلاعاتی که داشتم راه کارهایی را پیدا کردم و آن ها را با دانش آموز به مرحله اجرا در آوردم. این راه کارها برای تقویت حافظه دیداری و شنیداری و تقویت دقت دانش آموز از طریق بازی که دانش آموز در آن ها ضعف داشت در پایان اجرای این راه حل ها دانش آموز رو به بهبودی حرکت کرد و تلاشش چند برابر شد این که رغبت دانش آموز بیشتر شد تا برای درس املا تلاش کند. درحین گه در گذشته هیچ گونه تلاشی برای املاء نمی کرد و حال رو به بهبودی حرکت می کند ولی هنوز مانند دانش آموزان دیگر روبه راه نشده است.

واژگان کلیدی: اقدام پژوهی، راه کار، دانش آموز، اختلالات یادگیری املاء، درس املا

۱- مقدمه

دانش آموزان زیادی وجود دارند که در درس دیکته دچار مشکل هستند و به نسبت تعداد غلط های املائی، خود نمرات کمتری دریافت می کنند. [۱] دانش آموزان بسیاری وجود دارند که در درس دیکته دچار مشکل هستند و یا از خود علاقه نشان نمی دهند. بنابراین برای ایجاد انگیزه، علاقه و رفع مشکل دیکته دانش آموزان باید املاء را به صورت کاربردی آموزش داد. املاء یکی از جلوه های زبان است و زبان یک مهارت است و مهارت جز از راه تمرین و تکرار به دست نمی آید. اگر تنها به همین امر توجه کنیم، سمت و سوی نگاه ما به درس املا تغییر می کند و خود به خود شیوه های صحیح تدریس املاء را کشف می کنیم. یادگیری صحیح املا تنها از طریق حفظ طوطی وار لغات حاصل نمی شود. معمولاً روش های آموزش مبتنی بر حس بینایی و حافظه دیداری برای یادگیری املا کارآمدتر و مناسب تر است. در این زمینه اینجانب به عنوان کارورز در مدرسه مقداد در شهرستان سبزوار پس از تحقیق و مطالعه فراوان و بحث و تبادل نظر با معلم راهنما مبادرت به جمع آوری اطلاعات کردم که چه کاری انجام دهیم که دانش آموزان به املا علاقه جدی نشان دهند و دانش آموزی که در کلاس درس

مشکل املا نویسی دارد را هم علاقه مند به املا نویسی کرده و و با انجام راهکارهای مختلف مشکلاتی املائی دانش آموز کلاس بر طرف شود. خوب نوشتن و صحیح نوشتن یک توانایی ایست که ما به عنوان معلمان شکوفا کردن این توانایی ها را عهده دار هستیم. در این تحقیق در جهت هدف های زیر برای رفع مشکل املاء دانش آموز به نام عرفان رامشینی انجام گرفته است:

۱- تقویت حافظه دیداری دانش آموز

۲- تقویت حافظه شنیداری دانش آموز

۳- عدم دقت دانش آ» وز در درس املاء

امید که با انجام این راه کارها در جهت موفقیت دانش آموزان گام برداریم.

روبخش سهیلی (۱۳۹۹) در پژوهشی به نام اثربخشی آموزش ادراک شنیداری بر مهارت املاء نویسی دانش آموزان پسر پایه سوم ابتدایی شهر اصفهان به این نتیجه رسید که دانش آموزان دچار اختلال یادگیری در هر مورد مهارت های ادراک شنیداری، ها، دقت شنیداری، حساسیت شنوایی، ترکیب شنیداری، حافظه شنیداری و ... نسبت به دانش آموزان عادی از توانایی کمتری برخوردارند. آموزش مهارت ادراک شنیداری در افزایش توانایی امال نویسی موثر است. [۲]

اسکندری، روشن قیاس و جوانمرد (۱۳۹۴) نیز در تحقیقی به نام درمان اختلالات امال نویسی در دانش آموزان پایه سوم ابتدایی مهم ترین دلیل ضعف دانش آموزان در دیکته و اعمال را مربوط به ضعف عملکرد آنها در حافظه شنیداری و دیداری دانسته اند. [۳]

۲- توصیف وضع موجود

امروزه معلمان شاهد اشکالات املا نویسی متداولی بین دانش آموزان خود هستند. اشتباهات املا نویسی ریشه در اختلالات یادگیری، فقر آموزشی و مهارت های دیداری و شنیداری دانش آموز دارد ضمن آنکه برخی از خطاهای دیکته نویسی حاصل بی دقتی دانش آموزان و نبود تکرار و تمرین کافی می باشد. بنا به درخواست استاد کارورزی که به ما تاکید کردن در این ترم برای کارورزی ۲ اقدام پژوهی انجام دهید. حالا بر اساس مشاهدات خود در مدرسه در کلاسی که حضور پیدا می کنید. و بنده محمد بی باک در اولین روز کارورزی خود یعنی روز دوشنبه مورخ ۳۰ اسفند ماه سال ۱۴۰۲ به مدرسه مقصد رفتیم و در دفتر مدرسه حضور پیدا کردم و در این روز بنده اولین کلاسی که حضور پیدا کردم کلاس خانم قاسمیان معلم کلاس چهارم ابتدایی بود و بنده موضوع را با معلم راهنما در جریان گذاشتم و به ایشان گفتم که چنین برنامه ای در کارورزی ۲ داریم و باید اقدام پژوهی انجام دهم و ایشان گفتن که در کلاس بنده کسی چندان دچار اختلالات و مشکلات درسی و ... نیست ولی دانش آموزی به نام عرفان رامشینی هست که شما می توانید با ایشان کار کنید و اقدام پژوهی انجام دهید. من با دقت بیشتری که در جلسه های بعدی در کلاس کارورزی داشتم، دانش آموزان این کلاس، همگی دارای تمرکز بالایی بودند و فقط یکی از دانش آموزان خواستار تکرار مطالب بود. پس از این امر با تکرار دفعات متعدد به این نتیجه رسیدیم که معلم، گفتار و بیان درستی دارد و واژه ها را درست تلفظ می کند؛ اما همان طور که در روند نوشتن املا دانش آموزان مشاهده می شود، فقط یکی از دانش آموزان بود که نشانه های هم صدا یا نشانه هایی که صدایی یکسان دارند مشکل داشت به طور مثال وقتی واژه ای می نوشت نمی دانست که با کدام (غ، ق) یا (ت، ط) نوشته می شود و از لحاظ نوشتاری هم اشکالات زیادی داشت که اگر هم درست می نوشت نمی توانستی تشخیص دهی که این کلمه ای که دانش آموز نوشته چی هست مگر این که از خودش می پرسیدی. مشکل دیگر این است که از لحاظ شنیداری هم اختلال داشت به طور مثال می گفتند خروس درست است یا خوروس؟ در مرحله آخر، معلم باید تمرین هایی را به دانش آموزان بدهد تا گوش های آنان حساس شده و درست کلمه ها را یاد بگیرند. برای اصلاح غلط ها باید تمرین هایی به دانش آموزان داده شود که هر آنچه را که با چشم می بینند، بتوانند در حافظه ی دیداری شان، نگه دارند و وقتی که آن کلمه را می شنوند، بتوانند تصویرش را به خاطر بیاورند و اگر دانش آموزی بتواند این توانایی ها را بدست بیاورد و حافظه ی دیداری اش تقویت بشود، در انتها می تواند همه ی کلمه های دیکته را به خاطرش بسپارد.

پیشنه تحقیق

در اقدام پژوهی محمدی و اسدی (۱۴۰۲) دیکته از جمله مهارت‌های آموزشی و نوشتنی بسیار مهمی است که نیاز به پردازش‌های متعدد ذهنی دارد. نقص در هر بخش یافرايند می‌تواند منجر به یک خطای نوشتاری شود. شناسایی مشکلات دیکته دانش آموزان، بررسی آنان و ارائه راهکارهای موثر می‌تواند به حل مشکلات آنان کمک نماید. هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی و حل مشکلات املاي یکی از دانش آموزان روستای گیلانکشه شهرستان طارم، استان زنجان است. [۴]

پژوهش حاضر مراد خانی و قاسمی (۱۴۰۱) به منظور برطرف کردن ضعف املاي دانش آموز (امیرعباس) پایه سوم ابتدایی دبستان جهاد مهابادی در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ صورت گرفته است. در این مطالعه پس از بررسی نتایج ارزشیابی‌ها و اختلالات املاي دانش آموز به ارائه راهکارهای برای بهبود و رفع این مشکل در دانش آموز پرداخته شده است و بعد از اجرای این راه حل‌ها و استفاده از چک لیست‌ها و پرسشنامه و ... شاهد دانش آموزی با اعتماد به نفس و علاقه مند به آموزش و یادگیری بودم نتایج حاصل از این راه حل‌ها نشان می‌داد که ضعف املاي او برطرف شده است. [۵]

آقجری و مکنونی سال مشکلات املاي در دانش آموزان ابتدایی و راهکارهای رفع آن گفته است که بررسی انواع اختلالات املاي، عوامل موثر در بروز آن و راهکارهای مختلف جهت رفع آن می‌باشد. نتایج این پژوهش نشان داد عوامل گسترده‌ای در بروز ضعف در املا نقش دارند اما توجه به ویژگی‌ها و خصوصیات منحصر به فرد دانش آموز، ایجاد بستری مناسب برای آموزش آنها، تعامل و همکاری متقابل بین معلم و والدین و ارائه راهبردهای متنوع و خلاقانه تا حد زیادی می‌تواند در رفع این اختلالات چاره ساز باشد.

روبخش سهیلی (۱۳۸۹) در پژوهشی به نام اثربخشی آموزش ادراک شنیداری بر مهارت املاء نویسی دانش آموزان پسر پایه سوم ابتدایی شهر اصفهان به این نتیجه رسید که دانش آموزان دچار اختلال یادگیری در هر مورد مهارت‌های ادراک شنیداری، ها، دقت شنیداری، حساسیت شنوایی، ترکیب شنیداری، حافظه شنیداری و ... نسبت به دانش آموزان عادی از توانایی کمتری برخوردارند. آموزش مهارت ادراک شنیداری در افزایش توانایی امال نویسی موثر است.

اسکندری، روشن قیاس و جوانمرد (۱۳۹۴) نیز در تحقیقی به نام درمان اختلالات املاء نویسی در دانش آموزان پایه سوم ابتدایی مهم‌ترین دلیل ضعف دانش آموزان در دیکته و اعمال را مربوط به ضعف عملکرد آنها در حافظه شنیداری و دیداری دانسته‌اند.

پژوهش‌های بسیاری (برای مثال: بهروزیان، ۱۳۸۶؛ حسینی، ۱۳۸۷) در مورد رابطه میان بازی و تأثیر آن در یادگیری انجام شده است. که حداقل در یک زمینه، یافته مشابهی را تأیید می‌کنند: تجارب یادگیری فعال در زبان آموزی، خواندن، نوشتن و تشخیص حروف، در کودکان بسیار مؤثر است؛ به گونه‌ای که یادگیری همراه با بازی و فعالیت، به مراتب سریع‌تر و بهتر از زمانی بوده است که به صورت غیرفعال به کودکان آموزش داده می‌شود؛ به خصوص اگر این فعالیت‌ها همراه با بازی‌های کنترل خویش همراه شوند. [۶]

در مقایسه با جعفریان یسار (۱۳۸۶)، علوی مقدم و علیزاده (۱۳۸۹) به یافته‌های جدیدتری در زمینه‌ی علل غلط نویسی دانش آموزان و راه حل آن دست یافته‌اند. همین‌طور در این پژوهش به ویژگی یک املاي مناسب اشاره شده که برخی از آن‌ها عبارتند از:

الف) وحدت موضوع بسیار مؤثر است و از املاي گسسته باید پرهیز کرد. به بیان دیگر ارتباط معنایی بین جمله‌ها و عبارات املا باید رعایت شود.

ب) ساختار داستانی و روانی می‌تواند بهترین املاها را بسازد. ساخت روایی متن. انگیزه‌ی پیگیری را در دانش آموز تقویت می‌کند. مثل گفتن یک قصه یا داستان در یک املاي تقریری. [۷۸]

ضرورت تحقیق

اگر از ابتدا ضابطه و قانونی در تعلیم املاء داشته باشیم، راحت تر هستیم (صفاپور، عبدالرحمان) خوب نوشتن نوعی توانایی است که معلمان نقش مهمی در ایجاد این توانایی در کودکان را دارند زندی، بهمن (۱۳۷۹) لازم به ذکر است که املاء و فارسی زیربنای سایر دروس هستند برای مثال اگر دانش آموزی ریاضی را درست نفهمد دلیل آن همیشه ندانستن ریاضی نیست گاهی اوقات شاگرد موضوع را نمی تواند درست بخواند و یا نمی تواند درست بنویسد بنابراین نمره نمی آورد. و این امر باعث شکست دانش آموز در زمینه ی تحصیلی او شده و اعتماد به نفس او را پایین می آورد. حال با توجه به موارد مطرح شده در این فعالیت علمی، اهداف زیر را دنبال می کنم ۱ راهبردهای چگونگی املانویسی را با توجه به شرایط سنی و سطح توانایی دانش آموز آموزش دهم. [۹]

اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر، به دو دلیل است، اول این که مشکل دانش آموز عرفان رامشینی را بتوانیم رفع کنیم و به دلیل این که این مشکل را بسیاری از دانش آموزان دارند، ولی خود و حتی خانواده های دانش آموزان با این مشکل دست پنجه نرم می کنند و حتی خانواده دانش آموز رامشینی که استرس فراوان به دانش آموز وارد می کنند که باعث شکل گیری دیدگاه منفی نسبت به املا در دیدگاه دانش آموز و والدینش شده است، باعث شده که این پژوهش صورت گیرد تا بتوانیم راه حل های بهتری را برای رفع این مشکل بدست بیاوریم.

اهداف تحقیق

- ۱_ مشکلات شنیداری و دیداری دانش آموز را بهبود بخشم
- ۲_ دقت و توجه دانش آموز را در درس املاء افزایش دهم
- ۳_ در نهایت اعتماد به نفس دانش آموز را بالا ببرم و که دانش آموز احساس نشاط و سرزندگی را برای ادامه تحصیل داشته باشد.

روش تحقیق

روشی که در این پژوهش استفاده کردیم، اقدام پژوهی می باشد. اقدام پژوهی یا تحقیق در عمل، یکی از روش های تحقیق کیفی است. در این رویکرد، پژوهش گر با متقاضی تغییر و تحول، مسئله یا مشکل را شناسایی می کند و برای حل آن، یا ایجاد تغییر در آن، به طور دقیق اطلاعاتی را جمع آوری می کند. سپس، به اقدام مناسب مبادرت می ورزد و از نتایج اقدام ارزیابی به عمل می آورد. حالما اینجا با استفاده از روش اقدام پژوهی مشکل املاء دانش آموز رامشینی را که مشکلاتی مثل عدم تشخیص حروف هم صدا یا هم آوا، دارد را می خواهیم برطرف کنیم. جمع آوری اطلاعات در این تحقیق از طریق میدانی (مصاحبه با خود دانش آموز و صحبت با معلم دانش آموز) و کتابخانه ای می باشد.

۳- شواهد (۱):

به منظور گردآوری داده ها جهت توصیف وضع موجود، از شاخص های کیفی استفاده شده است که داده های به دست آمده از آن، به اقدام پژوهی در پی بردن به دلایل بروز مسأله ی موجود یاری رساند، و همچنین از روش های گردآوری چون مصاحبه، مشاهده و پرسش نامه استفاده کرده ایم.

روش مصاحبه

مصاحبه با معلم

در پی مصاحبه ای که در چندین جلسه با معلم این دانش آموز (رامشینی) داشتم فهمیدم که این دانش آموز دارای مشکلات متعددی در املاء نویسی هست. از جمله مشکلات او عدم تشخیص حروف هم آوا و مشکلات دیداری و شنیداری و عدم دقت این دانش آموز در هنگام املا

گفتن معلماست. وقتی که در جلسه‌های بعد به این کلاس رفتم از معلم جویا شدم که چرا مثلاً این دانش آموز چنین مشکلاتی برای او پیش آمده و برای همسالان او چنین مسئله‌ای پیش نیامده است.

ایشان در پاسخ گفتند که مشکلات هر دانش آموز بر اساس محیطی که در آن زندگی می‌کنند متفاوت هست در ادامه گفتند که شاید به خاطر این که وقتی پایه اول بوده است و در دوران مجازی از اول کار شروع به تحصیل پایه را با بد فهمی‌های مختلف بالا آمده است ولی در ادامه من گفتم که همسالان این دانش آموز هم چنین وضعی را تجربه کرده‌اند این دلیل نمی‌شود و ایشان در ادامه گفتند که همان طور که در قبل هم اشاره کرده بودم محیط محل زندگی هم تاثیر دارد این که والدین چه رفتاری با دانش آموز دارند و تا چه اندازه به دانش آموز در فرایند تحصیلش کمک کرده‌اند. که ایشان در ادامه گفتند که من فکر می‌کنم والدین این دانش آموز نزدیکی زیادی با فرزند خود ایجاد نکرده‌اند.

مصاحبه با والدین دانش آموز

در مصاحبه با معلم فهمیدم که والدین این دانش آموز زیاد خوشحال نمی‌شوند که بنده با آن‌ها در تماس باشم و درمورد مشکلات دانش آموزشان با آن‌ها گفت و گو داشته باشم به همین دلیل ایشان گفتند هر کار و سوالی دارید از بنده پرسید سپس بنده از والدین می‌پرسم و به شما اطلاع دهی خواهم کرد.

همچنین در ادامه معلم دانش آموز اطلاعاتی در مورد والدین دانش آموز به من دادند و گفتند که مادر دانش آموز وقتی این که دانش آموز اشتباهی در درس‌هایش یا مشکلی در فرایند درس‌ها مثل املاء برای او پیش می‌آید عصبانی شده و گاهی اوقات دانش آموز را مورد ضرب و شتم قرار می‌دهد که معلم خود در این روند مداخله کرده و به مادر این دانش آموز را به خون سردی دعوت کرده است که چنین اتفاقی دیگر در خانه دانش آموز پیش نیاید.

روش مشاهده

مشاهده املاء گرفتن معلم

وقتی معلم در کلاس از همه دانش آموزان املاء می‌گرفت بنده متوجه شدم که معلم آن دانش آموز را (رامشینی) نزدیک خود خواند و در کنار خود صندلی گذاشت تا در نزدیک او بنشیند من دیدم وقتی که معلم داشت املاء می‌گرفت دانش آموزان همه به طور معمول املاء می‌نوشتند ولی رامشینی زیاد در املاء نوشتن وقفه ایجاد می‌کرد زیاد صدا کشی می‌کرد و نیاز به چندین بار تکرار در املاء نوشتن داشت و کاملاً کند می‌نوشت. و معلم به دانش آموز می‌گفت عیب ندارد پسر من بهتر می‌شوی کماکان که از قبل بهتر شده است املاء نوشتند و او را تشویق کرده و به او امید می‌داد و به او می‌گفتند اصلاً استرس نداشته باش و خونسردی خودت را حفظ کن.

املاء گرفتن توسط کارورز (محمد بی باک)

در جلسه بعد بنده از معلم کلاس درخواست کردم تا به بنده اجازه بدهد که خودم هم چند باری تجربه املاء گرفتن از دانش آموز را داشته باشم تا مشکلاتی را که دانش آموز با آن درگیر است را بیشتر بدانم و درک کنم در اولین جلسه املاء گرفتن از دانش آموز، فهمیدم که دانش آموز در هنگام نوشتن بعد این که دو خط نوشت شروع کرد دستش را به ماساژ دادن و گفت که دو دقیقه‌ای صبر کنیم که دستم خسته شده است تا خستگی در کنم. اینجا بود که متوجه شدم که عضلات دست دانش آموز ضعیف است و او واقعاً باید با استفاده از روش‌هایی عضلات دستش را تمرین دهد و همچنین همان گونه که در املاء گرفتن معلم متوجه شدم در این جا هم دانش آموز از لحاظ شنیداری مشکل داشت نه این که مشکل جسمی شنیداری داشته باشد بیشتر حواس پرتی دانش آموز را فرا می‌گرفت. من فکر می‌کنم این دانش آموز یک

مشکل دیگر دارد و آن این است که با این دانش آموز کار نشده است و این دانش آوز با چنین مشکلات رها شده است. در مشاهدات خود نکته ای دیگر که متوجه شدم این بود که این دانش آموز (رامشینی) با مداد مرتب تر می نویسد تا با خود کار با خود کار بد خط تر می نویسد.

بررسی سوابق تحصیلی

بنده از معلم درخواست کردم تا پرونده دانش آموز را برایم بیاورد تا بنده مشاهده کنم و پایه های گذشته وی را در همه درس ها مشاهده کنم. همین طور که مشاهده می کردم معلم گفت وقتی دانش آموز در پایه چهارم چنین مشکلی را داشته قطعاً در پایه های قبل هم این مشکل همراه او بوده است. بله معلم درست می گفتم چه در پایه دوم و چه در پایه سوم دانش آموز چنین مشکل را داشته است. در ادامه خواستم درس های دیگرش را مورد بررسی قرار دهم که آیا دانش در س های دیگر هم با مشکل جدی رو به رو هست یا خیر دیدم که در درس های دیگر چه حفظ کردنی و چه حل کردنی مثل مطالعات و ریاض در حد خوب هست یعنی در کل در درس های دیگر مشکل جدی ندارد تنها در املاء هست که با مشکل جدی و سختی روبه رو هست.

پرسشنامه

در این مرحله سوال هایی برای خودم مطرح شد که این سوال ها را در قالب مقیاس درجه بندی رفتار نوشتم و در برگه ای چاپ کردم و به معلم و والدین تحویل دادم البته چک لیستی که قرار بود دست والدین برسد توسط معلم در برنامه شاد به والدین ارسال شد. نمونه سوال های چک لیست به قرار زیر است. در طرح پرسش هایی که صورت گرفته بود و به معلم و والدین تحویل داده شده بود باعث شده بود که والدین برای پاسخ دادن برخی سوال ها به معلم دانش آموز زنگ بزنند و از ایشان در مورد بعضی رفتارها و ویژگی های دانش آموز سوال بپرسند.

ردیف	ویژگی ها	هرگز	به ندرت	گاهی	اغلب	همیشه
۱	آیا در کلاس املاء احساس نگرانی و دلشوره دارد.					
۲	آیا دانش آموز در زمان گفتن املا از دیگر دانش آموزان عقب می افتد.					
۳	آیا دانش آموز قدرت تشخیص کلمات هم آوا را دارد.					
۴	دانش آموز علاقه به نوشتن املا را دارد.					
۵	دانش آموز از دقت کافی در زمانی که معلم املاء می گیرد دارد.					
۶	دانش آموز فهم و درک درستی از جملاتی که معلم می گوید برخوردار هست.					
۷	نحوه گرفتن خود کار یا مداد دانش آموز درست هست.					
۸	دانش آموز در خواندن و و روخوانی کتاب فارسی هم مشکل دارد					
۹	دانش آموز وقتی در املا اشتباه های زیادی دارد آیا تلاش می کند در املاء بعدی رغبت داشته باشد و برای املاء بعد تلاش کند.					
۱۰	آیا صدا و کلمات را به درستی تشخیص می دهد.					
۱۱	آیا والدین در املاء به دانش آموز کمک می کنند					
۱۲	آیا دانش آموز رابطه صمیمانه ای با والدین و معلم خود دارد					

نتیجه این پرسش نامه از سوی والدین و معلم دانش آموز معلم:

هرگز	به ندرت	گاهی	اغلب	همیشه
	۳	۴	۴	۱

هرگز	به ندرت	گاهی	اغلب	همیشه
	۳	۳	۴	۲

والدین:

۴- تجزیه تحلیل اطلاعات (یافتن راه حل):

روش‌های تقویت حافظه دیداری

ضعف در حافظه دیداری، اشتباه در نوشتن حروفی است که دارای صدای یکسان اما شکل نوشتاری متفاوت هستند. عمده‌ترین مشکل املائی دانش‌آموزان ناتوانی در جایگزینی درست این حروف می‌باشد.

۱- پرکردنی: معلم با همکاری دانش‌آموزان، یک کلمه‌ی مشکل درس را انتخاب می‌کند. سپس به تعداد حروف آن کلمه، یک جدول روی تخته می‌کشد. بعد از بچه‌ها می‌خواهد که حروف را به صورت تصادفی بگویند تا جدول کامل شود. [۱۰]

۲- املائی ذهنی: معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد یک بار متن مورد املا را با دقت بخوانند و کتاب‌ها را ببندند. سپس هر چه در ذهن دارند، در دفترشان بنویسند.

۳- کامل کردنی: در این روش در متن، کلماتی را که ارزش املائی دارند، نمی‌نویسیم و جایشان را خالی می‌گذاریم. سپس از بچه‌ها می‌خواهیم هنگام قرائت متن توسط معلم، فقط جاهای خالی را پر کنند.

۴- املائی کارت: معلم واژه‌های دشوار درس را بر روی کارت‌هایی یادداشت می‌کند. در برخی از آنها واژه را به صورت نادرست می‌نویسد. سپس کارت‌ها را در اختیار گروه قرار می‌دهد و از آنها می‌خواهد تا شکل درست املائی واژه‌های غلط را بر روی تابلوی کلاس بنویسند. (تجربیات معلم)

روش‌های تقویت حافظه شنیداری

۱- بازی من چی گفتم: در این بازی باید داستانی کوتاه برای کودک بخوانید و از کودک بخواهید خوب به آن گوش کند. سپس ۱۰ سوال پیرامون داستان نقل شده، از کودک پرسید و بخواهید که به آن‌ها جواب دهد. براساس تعداد سوالات جواب داده شده به او امتیاز دهید و براساس آن امتیازات، جایزه‌ای به او بدهید. این بازی را می‌توانید به شکل مسابقه بین دو فرزندتان نیز اجرا کنید.

۲- استفاده از دستورهای پیچیده: تعدادی وظیفه‌ی کوچک طراحی کنید. آن‌ها را به ترتیب از کم به زیاد به کودک بگویید و بخواهید آن‌ها را انجام دهد. (مثلاً عروسک قرمز را بیاور. لیوان را بگذار روی میز. تلویزیون را روشن کن و...) با پیشرفت کودک تعداد تمرین‌ها را اضافه کنید.

۳- بازی شی یابی: تعدادی اسباب بازی، و یا هر وسیله‌ی دیگری که مدنظرتان است را جلوی کودک قرار دهید و از او بخواهید با دقت به مواردی که شما نام می‌برید گوش دهد و وسیله را در صورت وجود به شما نشان دهد (مثلاً بگویید لیوان، سبز، کوچک. فرزند باید لیوان سبز رنگ کوچک را در صورت وجود پیدا کرده و به شما نشان دهد) در ابتدا یک تا دو ویژگی را نام ببرید و در مراحل بالاتر تعداد ویژگی یا اشیا مورد نظر را افزایش دهید.

۴- بازی کدوم کلمه: چند کلمه برای کودک بخوانید و از او بخواهید خوب به شما گوش کند. سپس هر بار یکی از کلمات را بخواهید تا برایتان بازگو کند (مثلاً: پرسید دومین کلمه‌ای که گفتم چه بود؟ آخرین کلمه و...)

روش‌های تقویت دقت دانش آموز

۱- استفاده از کارت‌های رنگی : چند کارت رنگی را به صورت مرتب روی میز بچینید و سپس از دانش آموز بخواهید با دقت به آن‌ها نگاه کند و چشمانش را ببندد. سپس جای یک و یا دو کارت رنگی را عوض کنید تا دانش آموز به شما بگوید جای کدام کارت‌های رنگی عوض شده است.

۲- استفاده از تصاویر: تصویری را به دانش آموز نشان دهید و سپس آن را پنهان کنید. دانش آموز می‌بایستی جزئیات تصویر را برای شما بگوید.

۵- انتخاب راه حل و اعتبار بخشی:

روش‌های تقویت حافظه دیداری: املائی ذهنی، املاء کامل کردنی

روش تقویت حافظه شنیداری: استفاده از دستورهای پیچیده، بازی من چی گفتم

روش‌های تقویت دقت دانش آموز: استفاده از کارت‌های رنگی

۶- اجرای راه حل و نظارت:

قابل اجرا بودن راه حل‌های انتخابی.

پیش بینی تاثیر گذاری راه حل‌ها در علاقمند کردن دانش آموز به درس املا.

تأیید راه حل‌ها توسط معلم کلاس در این زمینه.

استفاده از نظرات معلم.

اجرای تقویت حافظه دیداری

برای تقویت حافظه دیداری دانش آموز با مشورت‌هایی که با معلم کلاس داشتم از بین روش‌های پیشنهاد شده این دو روش یعنی روش املائی ذهنی و کامل کردنی را برای اجرا انتخاب کردیم. با وجود این در روز شنبه دانش آموزان املاء داشتند معلم به من اجازه داد در روز دوشنبه در زنگ چهارم هر هفته بنده با دانش آموز (رامشینی) در نماز خانه مدرسه مقدار در مورد مشکلات املائی اش کار کنم تا رو به بهبودی حرکت کند. در ادامه کار بنده اول املائی ذهنی را با دانش آموز کار کردم ابتدا از دانش آموز خواستم که مطالبی از قسمت کتاب را که خودم مشخص کرده بودم را بخواند و بعد از پنج دقیقه از او خواستم حال هر چه را که دیدی و به خاطر سپردی را در دفتر املاء بنویس تا با هم دیگه ببینیم که چه مقدار را به ذهن سپردی در ابتدا دانش آموز زیاد متوجه کاری را که می‌کرد نبود در حینی که بعد از پایان این روش از او خواستم که به خانه برود و این نحوه املا را تکرار کند و والدین هم ناظر دانش آموز باشند و به معلم کلاس هم گفتم که در نرم افزار شاد والدین را از این تکلیف آگاه کنند تا در خانه اجرا شود.

اجرای روش دوم تقویت حافظه دیداری

املاء کامل کردنی بود در این روش کلماتی که ارزش املائی دارند را نمی‌نویسیم و و از دانش آموز می‌خواهیم که جاهایی که خالی هست را توجه کند من متن کتاب را می‌خوانم و بعد دانش آموز همان کلمه‌ای که جا خالی دارد را تمام دقت خود را جمع می‌کند که اگر کلمه مد نظر گفته شد را سریع بنویسد. و سپس مثل راه حل قبلی از او خواستم که در خانه انجام دهد. و والدین دانش آموز هم در جریان کار باشند تا دانش آموز بتواند در خانه تمرین کند که مهم‌ترین رکن است به نظر من و من تا سه جلسه این راه حل‌ها را با دانش آموز اجرا کردم

و تاکید کردم که دانش آموز در خانه هم تا کید کند با وجود که کارورزی من در روزهای دوشنبه بود در روز شنبه هم برای اجرای این راه حل به مدرسه رفتم که حداقل این دو روش برای تقویت حافظه دیداری دانش آموز چهار بار تکرار شود تا رو به بهبودی حرکت کند دانش آموز از این روش ها احساس رضایت می کرد چون خلاق بودن و رغبت دانش آموز را برای املاء نوشتن بیشتر و بیشتر می کرد. باز به والدین به واسطه معلم خواستم تا این تمرین ها را در خانه ادامه دهند و تا فرزندشان در املاء نویسی بهتر شود، و رو به بهبودی حرکت کند.

اجرای روش های تقویت حافظه شنیداری

حال بعد از چهار جلسه کارورزی که روش های دیداری را با دانش آموز اجرا کردیم و حال نوبت به اجرای روش های شنیداری رسیده است. باز هم مثل همیشه که در زنگ چهارم اجازه دانش آموز را از معلم خواستم که معلم گفت این زنگ ارزشیابی در مطالعات اجتماعی داریم و در ادامه ایشان گفتند در زنگ پنج شما راه حل های خود را اجرا کنید.

سپس بنده در زنگ پنج از معلم خواستم که اجازه دانش آموز را بدهد که دانش آموز مرحله ای جدیدی از راه حل های شنیداری را اجرا کنم. در ادامه من روش کار را به دانش آموز گفتم روش هایی که قرار بود اجرا شود و دانش آموز تلاش می کرد که به خوبی بشنود و اجرا کند و این دلیلی داشت دلیلش هم این بود که همراه با بازی بود و معلوم بود که این روش ها را تا به حال هیچ معلمی و در هیچ مقطعی با دانش آموز (رامشینی) کار نکرده بود. خوب در ادامه راه حل دستورهای پیچیده که از دانش آموز خواستم وسایلی که من آوردم و مداد و خود کاری را که خودت داری این ها وسایل ما هستند حال من هر چه گفتم اجرا کن دانش آموز با شادی پذیرفت ابتدا گفتم که سه تا توپ رنگی هست به رنگ های زرد و قرمز و آبی ابتدا سه تا از صندلی های آبی رنگ داخل نماز خانه را به ترتیب پشت سر هم قرار بده و و در اولی توپ قرمز و در دومی توپ زرد و در سومی توپ آبی حال بعد از این که من گفتم دانش آموز اجرا کرد اولی را درست گذاشت دومی سومی را جابه جا گذاشت تا من گفتم تمام شد سریع گفت نه اشتباه گذاشتم و سریع به ترتیبی که من خواسته بودم را اجرا کرد. در ادامه با اشیاء که دانش آموز داشت از جا مدادی و خودکار و مداد و پاک کن حالا از دانش آموز خواستم که متنی را که می خوانم اول با خودکار بنویس و در خط دوم با مداد و در آخر آن خطی که با مداد نوشتی را پاک کن و در اجرای این روش دانش آموز موفق بود و در ادامه روش بعدی را اجرا کرد. و در ادامه بازی من چی گفتم را اجرا کردیم از دانش آموز گفتم من ابتدا برای یک داستان می گویم و تو باید خوب به داستان گوش فرا دهی، دانش آموز تایید کرد و سپس به او گفتم بعد از داستان ده تا سوال از تو می پرسم هرگاه حداقل به هشت از آن ها سوال ها پاسخ دهی جایزه خواهی گرفت در داستان اولی که گفتم دانش آموز توانست به پنج تا از سوال ها جواب درست بدهد و نتوانست جایزه بگیرد ولی در داستان دومی که که تعریف کردم کاملاً گوش به زنگ بود تا پاسخ سوال ها را بدهد و جایزه بگیرد و در این جا من داستان را به دانش آموز گفتم دانش آموز به ده سوال پاسخ داد و من دو تا خودکار آبی و قرمز به او هدیه دادم.

و من بعد از اتمام زنگ که دانش آموزان از مدرسه خارج شده بودن به معلم گفتم که ما چنین مرحله ای را اجرا کرده ایم حال شما خانواده را در جریان این مراحل بگذارید تا دانش آموز در خانه هم تمرین کند و من این راه حل ها را یک جلسه دیگر اجرا کردم چون دانش آموز عرفان رامشینی کاملاً با تمرین هایی که در خانه انجام داده بود به نوبه ای در بحث شنیداری کمی بهبود یافته بود.

من برای این که زمانی کمی که داشتم و می خواستم بخش تقویت دقت دانش آموز را هم راه حل ها را اجرا کنم و به همه مراحل برسم ولی البته بهترین کار تمرین در خانه بود که والدین بتوانند این روش ها را در خانه با دانش آموز کار کنند.

در این روش استفاده از کارت های رنگی را به دانش آموز توضیح دادم و گفتم که چند کارت رنگی هست حال از دانش آموز خواستم که به پنج کارت رنگی که روی میز چیده شده است کاملاً با دقت نگاه کند و سپس بد صورتش را به جهت مخالف بچرخاند و من سریع جای کارت ها را تغییر دادم و در بار اول دانش آموز فقط توانست جای دو تا از کارت های که تغییر کرده است را تشخیص دهد و کارت سومی را تشخیص نداد و من در همان زنگ بارها و بارها این راه حل را اجرا کردم و دانش آ «وز هر موقع بهتر از قبل می شود و من احساس می کردم

که دانش آموز از لحاظ دقت مشکل بیشتری داشت یعنی توجه نمی کرد و نیاز بود برای تقویت دقت او بیشتر کار شود و من تا چهار جلسه کارورزی با این دانش آموز این راه حل را اجرا کردم و در هر بار اجرا تعداد کارت های رنگی را بیشتر کردم و در همان جلسه که وقت دانش آموز در اختیارم بود از او حالت املاء سنتی گرفتم و دیدم دانش آموز با هر جلسه ای که با او کار می کردم و تاکید می کردم در خانه هم با او کار شود احساس می کردم که خط دانش آموز بهتر شده هست و دقت بیشتری را روی املاء نوشتن می گذارد تا خوش خط تر بنویسد و اشتباه کمتری را دارد

۷- شواهد (۲) توصیف وضع مطلوب:

در بخش شواهد یک ابتدا از طریق مشاهده، مصاحبه و پرسشنامه از معلم و والدین متوجه شدم که چه مشکلاتی دارد و از طریق این مراحل بود که مشکلاتی چون مشکلات شنیداری و دیداری و از همه مهم تر عدم دقت زیادی داشت و همچنین تا به حال با این روش هایی که همراه بازی بود را کسی با دانش آموز کار نکرده بود. و در این مرحله با گفت گویی که با معلم داشتم و صحبت هایی که که معلم با والدین دانش آموز داشت، متوجه شدم که دانش آموز تلاش بیشتری می کند تا تمیز تر بنویسد و اشتباهات دانش آموز کمتر شده است و دانش آموز تا حدودی نسبت به قبل بهبود پیدا کرده است جوری بود که معلم کلاس مطرح کرد که دانش آموز از والدینش می خواست که با او املاء را تمرین کنند. در کل دانش آموز دقتش در املاء و رغبتش برای املاء نویسی و این که بهتر از قبل بنویسد تلاش می کرد. و رو به بهبودی بود ولی هنوز مثل دانش آموزان دیگر نبود و نمی توانست پایه پای دیگران پیش برود. و به طور کامل پیشرفت حاصل نشده بود.

۸- ارزیابی نهایی و اعتبار سنجی

دانش آموز تحت نظر تا حدودی بهبود یافت اما نه به طور کامل با انجام آن تمرین ها و راه حل ها بهبودی خود را کامل تر خواهد کرد، از آن جهت می گویم به سمت بهبودی حرکت کرده است که تا قبل از تمرین و اجرای راه حل ها املاء نوشتن او به این گونه بود که در تصویر پیوست می بینید و بعد تمرین ها تا حدودی رو به بهبودی حرکت کرد و من از طریق معلم کلاس خواستم تا به والدین دانش آموز بگویم تا این تمرین ها باید با او انجام شود تا بهبودی بیشتری حاصل گردد.

۹- نتیجه گیری

من در این طرح تلاش می کردم با استفاده از روش ها و راه حل های مختلف برای بهبود وضعیت دانش آموز در اشکالات املائی رایج، به ویژه تقویت حافظه دیداری و شنیداری و عدم دقت دانش آموز در املاء نویسی گام بردارم. در این راستا سعی می کردم به علائق دانش آموز توجه نمایم. به ویژه به روش هایی که با بازی و مسابقه همراه بود، تا با ایجاد علاقه در دانش آموز، آن را به فعالیت واداشته و آموزش درس املاء را برایشان جذاب و شیرین کنم.

در پایان بایستی پذیرفت که درس املاء نیز مانند سایر دروس نیاز به توجه و بازنگری دارد و در این زمینه روی آوردن به روش های فعال تدریس، توجه به علاقه دانش آموزان، اجتناب ناپذیر است. بدین منظور می بایست ابتدا در نگرش و نحوه برداشت همکاران از این درس و سپس نحوه تدریس آن بازنگری های جدی صورت پذیرد تا یادگیری سریع تر و ماندگارتر ایجاد شود، و همکاران و معلمان از روش های جذاب تری برای درس املاء در دستور کار خود داشته باشند.

پیشنهادهای

۱- پرونده دانش آموزان را قطعاً مطالع کنید که برای شناخت اولیه شاگرد نیاز ضروری هست.

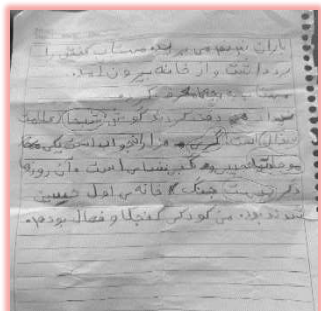
- ۲- تشکیل جلسات آموزش خانواده هر ماه یکبار. زیرا خانواده نقش اساسی را در آموزش و تربیت فرزندان ایفا می‌کند و هر چه رابطه و تعامل بین خانواده و مدرسه یعنی والدین دانش آموزان با معلم بیشتر باشد مطمئناً این تاثیرگذاری بیشتر است.
- ۳- از دادن تکالیف بی هدف در منزل بپرهیزند و تکالیفی را به دانش آموزان بدهید خصوصاً دراملاء رغبت و علاقه دانش آموزان را دراملاء افزایش دهد.
- ۴- دانش آموز را از پیشرفتش هر چن کم آگاه کنید زیرا باعث اعتماد به نفس دانش آموز شده و باعث ادامه به تحصیل او می‌شود.
- ۵- اولیاء محترم با مدرسه بیشتر در ارتباط باشند به خصوص با معلم فرزندانشان.
- ۶- در جلساتی که مدرسه برگزار می‌کند حتماً شرکت نمایند.
- ۷- مشکلات درسی و آموزشی فرزندان را جدی گرفته و با معلم مربوطه همکاری لازم را داشته باشند.
- ۸- در انجام فعالیت‌های مربوط به خانه که معلم کلاس برای به وجود آمدن مهارت در دانش آموز می‌دهد فرزندان را یاری نمایند.
- ۹- اولیاء عزیز در خانه با فرزندان خود خوش رفتار باشند و اگر فرزندان از آن‌ها سوال درسی پرسیده آن‌ها توضیح دهند و اگر بلد نبودند به آن‌ها آموزش دهند قطعاً معلم مربوطه را از طریق برنامه شاد در جریان بگذارند.

منابع:

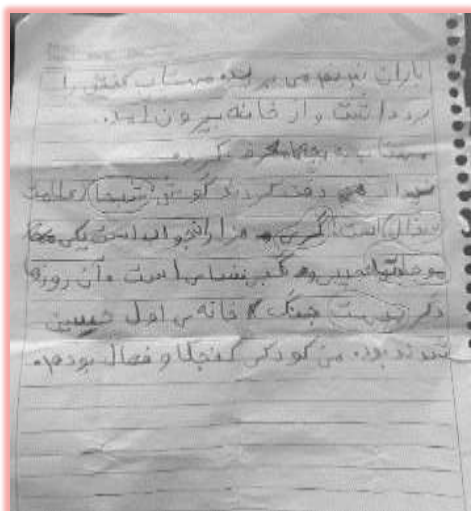
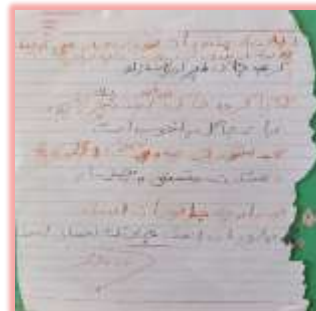
- ۱- تبریزی، مصطفی (۱۳۹۴)، درمان اختلالات دیکته نویسی، تهران: انتشارات فراوان، چاپ سی و پنجم
- ۲- روحبخش، سهیلی معصومه و یارمحمدیان احمد، ۱۳۹۹ اثر بخشی آموزش ادراک شنیداری بر مهارت املا نویسی دانش آموزان پسر پایه سوم ابتدایی شهر اصفهان هفتمین کنفرانس بین المللی دستاوردهای نوین پژوهشی علوم تربیتی روانشناسی و علوم اجتماعی
- ۳- اسکندری، شهلا، روشن قیاس، عماد، جوانمرد، اعظم. (۱۳۹۴)، درمان اختلالات املا نویسی در دانش آموزان پایه سوم ابتدایی. تهران، همایش بین المللی روانشناسی و فرهنگ زندگی.
- ۴- محمدی، معصومه و محمدی محسن و اسدی میثم ۱۴۰۲ چگونه توانستیم مشکل نارسانویسی دانش آموز (م.ه) را بهبود بخشیم؟، دومین کنفرانس ملی مطالعات خانواده‌ها، بندر عباس
- ۵- مرادخانی مهرداد و قاسمی، فریبا، ۱۴۰۱، چگونگی برطرف کردن ضعف املائی دانش آموز پایه سوم ابتدایی، هفتمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، محمودآباد
- ۶- بهروزیان، محمدحسن (۱۳۸۶)، «بازی در خدمت املا معرفی روش‌های اصلاح و آموزش دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری از طریق بازی»، رشد آموزش ابتدایی، دوره یازدهم، شماره ی چهارم.
- ۷- جعفریان یسار، حمید (۱۳۸۶)، «سفید سیاه خاکستری در زنگ املا»، رشد آموزش ابتدایی، دوره یازدهم، شماره ی چهارم.
- ۸- علوی مقدم، بهنام و علیزاده، فاطمه صغری (۱۳۸۹)، «آموزش املا»، تهران، انتشارات ابوعطا.
- ۹- غلامزاده فاطمه، ۱۴۰۱، اقدام پژوهی چگونه توانستم مشکلات املا نویسی دانش آموزم امیرحسین را با روش‌های نوین آموزشی برطرف- نمایم؟ دومین کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت، بندرعباس.
- ۱۰- عبداللهی حسینی، سید علی (۱۳۸۶)، «املا آری دیکته خیر!»، رشد آموزش ابتدایی، دوره یازدهم، شماره ی چهارم.

پیوست ها

نمونه املاء با مداد

نمونه املاء با خود کار

املاي بعد تمرين و راه حل

املاي قبل تمرين و اجراي راه حل